

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vera Concilii Tridentini Historia

Contra falsam Petri Suauis Polani narrationem

Pallavicino, Sforza

Antverpiae, 1670

Capvt XIV. Colloquia Militij cum Luthero, eorumque effecta.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11642

1519.

vel ob sequacium numerum despici, vel ob acquisitam potentiam deiici, putauit lenitatis fomento posse molliri. Is ergo (vt mos est nouis ministris, ad peragendum negotium suffectis, infeliciter ab aliis administratum) maluit euentus improsperi accusare Caietani duritiem, quàm negotij arduitatem. Quapropter rationem agendi prorsus oppositam inire statuit. Sed cum Cardinalis ex dignitate Sedis Apostolicæ se gessisset, Lutherumque cohibuisset, ne quid in suo conspectu insolentius ageret; Miltitius ita se viliter abiecit, vt demissè timideque cum eo collocutus, responsa ignominiosa Pontifici, sibi scripto reddita tolerauerit: insigni documento, cuiuscumque homini rem quampiam gerenti, æquam laudis vituperationisque mensuram non à solo euentus commodo incommodòve petendam; sed etiam à maiori incommodo per suam solertiam euitato, vel à maiori commodo per suam inconsiderantiam haud acquisito.

C A P V T XIV.

Colloquia Miltitij cum Luthero, eorumque effecta.

Intentus itaque Miltitius Luthero sibi conciliando, impegit in arduam eius alloquendi difficultatem, cum hic audire refugeret, quem exaudire nolebat. Sed congressus tandem Ducis auctoritate impetratus. Colloquio initium fecit per verba præferentia estimationem nominis, plausumque, quem erga Lutheri doctrinam per Germaniam exceperat: vsque adeò, vt (si credimus ipsius Martini commentario) illi affirmauerit, ab integro iam sæculo nullum negotium Ecclesiæ contigisse, quod maiorem illi sollicitudinem incussisset: quin etiam in itinere pro singulis Romæ fauentibus, ternos offendisse Lutheri studiosos. Ad hæc vel profusus lacrymis ipsum orauit, ne tam perniciosam Christiano generi tempestatem cieret. Præterea, siue placandi hominis gratiâ, siue multandi Tetzelij eius amuli noxas, forsitan à Caietano neglectas, tam acriter Tetzeliū obiurgauit pro malè gesto Quæstoris munere, vt ille miser ex agritudine animi extinctus sit, prout refert Lutherus, qui gloriatur insuper, se humaniter illi per literas consolationem exhibuisse. Additque, si ab initio huiusmodi ratione secum fuisset actum, nequaquam futurum fuisse, vt tam graues turbæ excitarentur: sed primam mali labem Septemuiro Moguntino adscribendam, cuius asperitas ipsius animum exulcerauerat. Quæ omnia magis magisque declarant, quàm falsò Suauis Lutheri irruptionem
Ponti-

Pontifici assignet, pecuniam ex Indulgentiis corrosam distrahenti.

2 Summa postea rei transactæ hæc fuit. A Miltitio quinque re-
rum capita scripto accepit Lutherus, ut ipse affirmat, harum turba-
rum fontes: Populum fuisse seductum ad pravas de Indulgentiis
opiniones: Eius seductionis auctorem fuisse Martinum: Eidem da-
tam ad id occasionem à Tetzelio: Ab Archiepiscopo Magdebur-
genfi (erat is Moguntinus Septemuir) ex lucri cupidine Tetzelum
impulsam fuisse: Tetzelum fines iniuncti sibi muneris transgres-
sum. Speravit hac ratione Miltitius fore ut Lutherus facilius de-
glutiret amaritiam culpæ in se coniectæ, dum eâ vituperationis dul-
cedine suis æmulis inultæ aspergebatur.

1519.
Primo tomo
Lutheri
pag. 221.
secundum
impressionem
citata-
tam.

3 Lutherus vicissim scripto respondit: Culpam esse Pontificis,
quippe qui non debuerat vel Moguntinum soluere Ecclesiæ legi-
bus, ad tot Episcopatus gerendos; vel, ob pretiorum pro palliis ex-
actionem, illum inducere ad pecuniam sibi conquirendam per ab-
usus Quæstorum, quibus ipse Indulgentiarum promulgationem
imposuerat: simplex verò Pontificis ingenium ab auaritia Floren-
tinorum illi ministrantium circumduci. Tam impudentis senten-
tiæ responsum scripto suscepit is qui personam Pontificis agebat à
priuato fraterculo; quod sanè responsum reddere per tam apertum
contemptum nemo summorum Principum ausus fuisset. Denuò
tamen palam fit, ad hanc effrenatam obloquendi licentiam nihil
omnino impulsam fuisse Lutherum, ex dictitata erogatione illius
pecuniæ à Pontifice sorori facta, neque ab iis, quæ in hac re Suauis
congerit ad Leonem prægrauandum.

4 Ceterà, cuique compertum est, an possit Germaniæ Principi-
bus denegari, ne pluribus Ecclesiis admoueantur: quòd quamuis
postea interdictum fuerit à Concilio, haud tamen in ea regione ser-
uari potuit. Tunc primùm quidem per legis Ecclesiasticæ solutio-
nem duo ibi Archiepiscopatus Alberto concessi: * Datum hoc fue-
rat non solum generis amplitudini, sed viri etiam præstantiæ, ab
ipsis hæreticis, ut meminimus, supra ceteros qui tunc in Germania
florebant, celebratæ, & à Trithemio Germano, eorum tempo-
rum probato Scriptori, per plura admirabilis pietatis gesta com-
mendatæ. Hinc porrò pro se quisque expendat, quam extorquen-
dæ pecuniæ occasionem præbuerit Pontifex Moguntino, dum exi-
geret ob indulta, ut diximus, beneficia eos legitimos prouentus,
quibus alimenta supremo Patriarchæ suppeditantur, quatenus ci-
tra dominatum profanum consideratur: quos certè prouentus qui-
cumque Princeps atque Magistratus exigunt extra omnem vitu-
perationem,

* Vide Ciac-
conum in
Vita Leo-
nis X. ubi
agit de Al-
berto ad
Purpuram
promoto
ab eodem
Leone, &
Vghellum
in Appendi-
ce ad Ciac-
conum.

1519.

13. Martij
1519. in pri-
mo tomo
Lutheri.

perationem, ex prerogatiuis immunitatibusque collatis pro consue-
tis singularum Regionum statutis.

Expressit tamen à Luthero Miltitius, vt cum aliqua obsequij spe-
cie literas ad Pontificem daret. Studuit in his antea à se tam-
quam necessaria excusare: de integro silentium est pollicitus circa
Indulgentias, dummodò aduersarij æquè silerent. Scripti præter-
eà vulgationem obtulit, quo populos hortaretur ad purum Eccle-
siæ Romanæ cultum, damnaretque suam nimiam acerbiteratem, &
iacta vehementiùs contra suos æmulos maledicta; contra quos ta-
men, dum hanc ipsam pœnitentiam expromit, vitur nouis atque
asperrimis maledictorum aculeis. Hæc etiam verba subdit: *Nunc
etiam, Beatissime Pater, coram Deo, & omni creatura sua testor, me neque
voluisse, neque hodie velle Ecclesiæ Romanæ, ac Beatitudinis tuæ potestatem
ullo modo tangere, aut quacumque versutiâ demoliri; quin plenissimè
confiteor, huius Ecclesiæ potestatem esse super omnia, nec ei præferendum
quidquam siue in calo, siue in terra, præter unum Iesum Christum Do-
minum omnium.*

Hæc ille. Sed quod spectat ad oblatum silentium, quâ poterat
Lutherus tacere, quando per tot ora loquebatur, quot aperiebat
scriptionibus innumeris, ab eo Latinâ linguâ ac Germanicâ disse-
minatis? Quâ autem poterant eius aduersarij tacere, quando ipsius
errores præcipua Fidei dogmata corruperant? Fieri hoc nequisset,
nisi simul Theologiæ, adeoque Religionis euulsis linguis.

Alia igitur excogitata sunt: conatusque Miltitius est Lutherum
adducere, vt suam causam in aliquo iudice reponeret; à qua re
numquam se alienum professus fuerat. Conuenerunt de Archiepi-
scopo Septemuiro Treuirensi, & de Confluentia, loco congressus.
Sed cum res arctiùs vrgeretur, Lutherus variis adductis Miltitio
excusationibus per prolixam epistolam resiliit; quarum multæ ag-
noscebantur arte quæsitæ, vel inani specie obtentæ: Se vitæ suæ
insidias formidare; aris inopiam ad iter conficiendum prætende-
re; in eadem vrbe commorari Legatum quicum agere recusabat,
quod eum Christianum haud putaret. Aliæ honestiorem speciem
præferabant: Nondum Româ peruenisse consensum, suæque dele-
gationem causæ Treuirensi Septemuiro. Et re verâ delegationis hu-
iusmodi tenuis dabatur spes, posteaquàm causa à Legato de Latere
fuerat abdicata; & Pontifex eò processerat, vt illam delegare haud
amplius posset, nisi alicui supremo, sibi que fidissimo è suis mini-
stris. Altera excusatio opportunè contigit Luthero; nempe Dis-
putatio, ad quam ipse ab Eckio Lipsiam vocabatur.

Hic

8 Hic sæpiùs cum Luthero Augustæ verba miscuerat, & partim studio Religionis, partim æmulatione præferuidus, nihil cupiebat ardentius, quàm sui specimen præbere in solemnî disputatione cum æmulo. Præstabat Eckius indole, huiusmodi palestræ mirificè accommodatâ, promptus ingenio, memoriâ, facundiâ, vox ac gestus animi vim ardoremque spirabant; atque hæc omnia sedulâ exercitatione pro virili exacuera. Quare huic inhiabat certamini eo animi æstu, quo milites pugnæ auidi prælij signum efflagitant. Videbatur illi Orthodoxæ Fidei ignominia non ferenda, Martinum tam frequenti petulantia quemcumque sibi aduersantium prouocasse, uti secum in literario puluere doctrinæ periculum faceret, singulisque indictum certamen subterfugientibus, formidatum quasi Goliath, vniuerso Dei populo insultasse. Itaque auctoritate priuatâ Eckius ad huiusmodi certamen Lutherum prouocauit; quod alter per varias excusationes declinare studuit, ut qui aduersarij robur, suasque opiniones parum acceptas fati intelligebat. Hinc tergiuersari, ne discrimen subiret, quo ad eam palinodiam cogere, præ cuius horrore ne ipsa quidem tartara exhorrescebat. Sed ab urgente Eckio stimulatus, cum eo tandem conuenit, uti Lipsiæ congregarentur, & vnde haud longè aberant amborum domicilia, & vbi Dux Georgius à Saxonia Frederici patruelis imperitabat.

9 Huic congressui obstitit Episcopus Marsburgensis, in cuius Diœcesi Lipsia sita est. Nec certè sine causa: etenim, ut in locis vbi permissu Principum hæresis grassatur, hæc concertationes incredulis lucem affundunt; ita vbi Catholica Religio sola dominatur, sinceros fidelium animos importunis nebulis inuoluunt, atque in controuersiam reuocant id quod pacificè possidebatur. Nihilominus impetrarunt hi à Duce Georgio fidem publicam, & campum certamini destinatum. Initum illud fuit in Aula prægrandi, adstante Principe, Senatu, & Academiâ. Delecti sunt Iudices ad dirimendas, si quæ acciderent de forma disceptandi lites: impressæ vtriusque controuersiarum theses, & euulgatæ per varia Germaniæ loca, finitimis ad spectaculum inuitatis. Conuenit præterea inter eos, uti publici scribæ vtriusque dicta aut gesta subinde perferberent. Verùm difficile planè fuit de arbitro concordare, qui sententiam circa discussas quæstiones postmodum ferret. Lutherus quemcumque pro Iudice postulabat, ne quemquam haberet. Aiebat, ad vniuersos mortales pertinere iudicium, hoc est ad tribunal cuius colligendis calculis nulla vna satis capax. Vrgebat Eckius,

Eckius,

1519. Eckius, ut aliquis peculiaris arbiter legeretur; nec ullam Academiam, citra Wittembergensem, aliasque perpaucas, recubabat. Post varias altercationes, nominavit Lutherus Erfordiensem, & Parisiensem: in altera tamquam in altrice sua confidebat; in altera propter quasdam offensiones ab ea nuper Romæ susceptas. in utramque Eckius consensit.

* Vide de hac disputatione speciatim Coeleum de actis Lutheri anno 1519. & Bzouium eodem anno. num. 22. usque ad 30. atque eius acta leguntur impressa ab hæreticis una cum variis literis & apologis.

C A P V T X V.

Summatim narratur disputatio Lipsiæ habita inter Eckium & Carolostadium, priusquam Lutherus congrederetur.

L Ipsam cum magno comitatu Lutherus se contulit, ac præsertim cum Andrea Bondenstein, qui à patria sua Carolostadia, Franconiæ oppido, Carolostadij sibi nomen fecit. Archidiaconus, ut supra indicatum est, Wittembergæ, & à quo Lauream Doctoris in Theologia Martinus acceperat; hic, quippe doctrinis Lutheri addictissimus, voluit earum propugnationem in se recipere.

Cœpta igitur inter illum & Eckium disputatio die 29. Iunij: ac prius quidem uterque contestatus est, se haud in animo habere, per ea quæcumque dicturi essent, Ecclesiæ Catholicæ sensis repugnare. Fama huius literarij conflictus, quæ per ora, quæ per scripta hominum expectatione admodum celebrata, mihi persuadet, ut illius præcipua delibanda lectoribus exponam; quantum tamen in me erit, cum prolixitate, tum austeritate vitatâ.

Primum quod Eckius impugnandum suscepit ex aduersarij thesibus, fuit: Nostrum liberum arbitrium in actibus bonis nihil operari; sed eos in se recipere tamquam potentiam merè patientem. Sex ipsos dies super hoc articulo habita quæstio: ac primum Eckius protulit locum Ecclesiastici, quo dicitur *Deus fecisse hominem, & eum reliquisse in manu consilij sui*; & subdit: *Si volueris mandata seruare, conseruabunt te. Apposui tibi aquam & ignem; ad quod volueris porrige manum tuam. Ante hominem vita & mors, bonum & malum: quod placuerit ei, dabitur illi.* Quæ verba quiduis aliud profectò sonant, quam acceptionem quamdam, omnis libertatis omnique efficientiæ vacuum.

Fore sperauit Carolostadius, ut hoc telum declinaret, respondendo, Ecclesiasticum loqui de homine in innocentia creato, non verò de eodem, qualis in præsentia est post originarium peccatum. Verumtamen repulsa ab Eckio responsio: Tametsi verum sit, De-

uinum